

двадцятого століття (1900—1941) : Стан і статус. — Чернівці, 1998.— С. 198—207; **16.** *Miodunka W.* Język polski poza Polską / W. Miodunka // Polsczyzna 2000. Orędzie o stanie języka na przełomie tysiącleci / [pod red. W. Pisarka]. — Kraków, 1999. — S. 307—315; **17.** *Nieckula F.* Znaczenie druku dla języka i kultury / F. Nieckula // Encyklopedia kultury polskiej XX wieku. Tom 2. Współczesny język polski / [pod red. J. Bartmieńskiego]. — Wrocław, 1993.— S. 108—109.

Совтис Н.М. (Київ, Україна)

Полонізми у творах Л.Е. Венгліньського (на матеріалі збірки «ЗВУКИ ОД НАШИХ СЕЛ І НИВ»)

У статті проаналізовано запозичення з польської мови у творах Л.Е. Венгліньського, встановлено особливості їх використання, а також з'ясовано специфіку функціонування цих лексем в українській мові.

Ключові слова: полонізм, джерело запозичення, лексичне запозичення.

В статтє проанализированы заимствования из польского языка в произведениях Л.Е. Венглинского, установлены особенности их использования, а также выяснена специфика функционирования этих лексем в украинском языке.

Ключевые слова: полонизм, источник заимствования, лексическое заимствование.

This article is dedicated to an analysis of Polonisms language lexical borrowings in Leo Venglinskiy's and their usage in literature. Also the specificity of the functions of those lexemes in literature language of Ukrainian highlighted in the article.

Key words: Polonisms, sours of borrowing, lexical borrowings.

Постановка проблеми. Мова творів письменників ХІХ ст., життєвий і творчий шлях яких був пов'язаний з т.зв. східними кресами, неодноразово викликала зацікавлення в українській та польській лінгвістиці. До числа таких праць слід віднести дослідження, присвячені вивченню мови творів А. Фредри [18], Ю. Словацького [9; 14], Т.Т. Єжа [11], Т. Падури [16] тощо. На особливу увагу заслуговує білінгвальна творчість письменників українсько-польського пограниччя, яка відбиває загальні тенденції розвитку обох мов зазначеного періоду та надає багатий матеріал для дослідження міжмовних взаємодій. До числа поетів, які писали свої твори українською та польською мовами, слід віднести ім'я Л.Е. Венгліньського (1827-1905 рр.). Окрім семи збірок, написаних польською мовою, автор видає україномовні твори: три збірки – «Лучи», «Оман» та «Русалка», що мали спільну назву «Новий поезии малоруски», збірки – «Звуки од наших сел і нив» (І і ІІ том) та «Гіркий сміх. Казки й образки з життя в Галичині».

Твори, написані українською мовою (наддністрянським діалектом), писав латиницею, запропонувавши власну систему орфографії. Творчість Л.Е. Венгліньського не залишилася поза увагою критиків того часу. Московфіл Б. Дідицький видав критичну рецензію [1, 744-772], в якій звинувачує поета в надмірному і недоречному використанні полонізмів, які тільки засмічують мову творів. Саме тому **нашою метою** є дослідження полонізмів у творах Л.Е. Венгліньського, встановлення їх складу, ролі та місця у мовотворчості поета. **Джерелом дослідження** слугувала збірка «Звуки од наших сел і нив» (I і II том), яка була видана 1885 року латиницею у Кракові, а за ініціативи Р.П. Радишевського, була перевидана кириличним алфавітом [1, 288-586].

Полонізмами називаємо слова, які потрапили в лексику з польської мови або через її посередництво, зберігши ознаки джерела, що й дозволяють кваліфікувати ці одиниці як іншомовні.

Під час вилучення полонізмів використовуємо загальновизнані критерії виділення міжслов'янських запозичень, окрім свідчень культурно-історичного плану, використовуємо формальні (лінгвістичні) критерії, які ґрунтуються на фонетичних та морфологічних особливостях польської мови. Для лексико-семантичної класифікації іменників була використана модель Галліга–Вартбурга [13]. Відповідно до неї полонізми розподілені між частинами мовного універсуму: 1. Всесвіт. 2. Людина. 3. Людина і суспільство.

Всесвіт. Атмосферні явища, корисні копалини: плюта (1) ‘дощова погода’: «Скоро *плюта* (тут і далі виділення наше. – Н.С.) нам грозит – Нараз пусткі на рілі» [1, 518]. Пол. *pluta* загальноприйнятої етимології не має. Пов’язується з пол. *pluskać* ‘плюскати, плескати’ [10, 419], зіставляється з лат. *pluit* ‘іде дощ’ [3, IV, 460]. У сучасній польській мові зі значенням ‘дощова погода’ функціонує форма *plucha*, варіант *pluta* В. Дорошевський кваліфікує як діал. [12]. Б.Д. Грінченко подає як загальноновживане, цитує «Галицько-руські народні легенди» В. Гнатюка і «Народныя пѣсни галицкой и угорской Руси, собранныя Я.О. Головацкимъ» [5, III, 199]. ЕСУМ, СУМ як діал. [3, IV, 460; 6, VI, 601]. **Ропа** (1) ‘нафта’: «Тож хто ліс і *ponу* має, Той в зимі о гріш не дбає» [1, 403]. Запозичення з пол. *ropa* ‘нафта’, ‘гній’, що зіставляється з лтс. *rept* ‘зарубцьовуватися’ [3, V, 122]. Б.Д. Грінченко фіксує *ropa* зі значеннями 1) ‘сукровиця’, 2) ‘розсіл’, 3) ‘нафта’, приклад з «Гуцульщини» В.О. Шухевича [5, IV, 65]. ЕСУМ як діал. [3, V, 122]. СУМ: 1) ‘соляний розчин високої концентрації’ 2) ‘насичена солями вода солоних озер’ 3) спец. ‘розчин солей для різних технічних потреб’ 4) діал. ‘нафта’, приклад з І. Франка 5) діал. ‘сукровиця’, приклади з М. Коцюбинського, М. Старицького, 6) діал. ‘піт’ [6, VIII, 880]. У польській мові відомі як

загальноновживані значення 1, 4, 5 [12]. Л.Е. Венгліньський подає власний коментар до лексеми *ропа*: «Запозичене слово *нафта* побутує в селян на Русі лише на позначення товару, готового для вжитку, а природну копалину в сирому стані називають ропою. Струмки й річки, які несуть із собою цю цінну рідину, називаються, як і місцевості, де вони течуть, відповідно: Ропа, Ропиця, Роплянка, Ропче і т. п. Через неприємний запах вона була відома задовго до того, як були відкриті її корисні властивості» [1, 403].

Рослинний світ: блевітка (1) 'волошка *Sentaurea L.*': «Мої бриндушкі, мої ви *блевітки!* Сізенкії цвіткі!» [1, 312]. В українській мові відомі назви *блават*, діал. *блевіт*, діал. *блаватка*, запозичені з пол. *blawat* 'волошка, шовкова тканина', що виводиться з свн. *blawe* 'синій, темний; фальшивий' [3, I, 203]. Б.Д. Грінченко фіксує лише форму *блават* зі значенням 'синя матерія', 'волошка', приклад з праці І.Г. Верхратського «Початки до уложеня номенклятури і терминології природописної, народнєї» [5, I, 70]. СУМ: *блават* 'волошка', приклад з І. Франка [6, I, 191]. **Цибуля (цебуля)** (3) 'цибуля, *Allium L.*': «По гр'єдочках биль всілякій: Огирке, ціснок, *цебуля*, Кріп, капуста, мак, буракі, Морква і горох, фасуля» [1, 461]. «Лиш лок чорний для *цебулі*, Кукурудзам і глемей, Піщина для барабулі І пшениці – а вже глей» [1, 533]. «Маю чисту прежу, гороха та й ціснок, Білої *цибулі* спорий є вінок» [1, 445]. Пол. *cebula* < свн. *zibolle*, *zwbolle* 'цибуля' < лат. *cēpulla*, *cēpa* теж саме [3, VI, 244; 7, IV, 337; 10, 56]. Б.Д. Грінченко подає приклад з М. Номиса [5, IV, 428]. В українській мові загальноновживане [6, XI, 206].

Людина. Назви осіб: жовнер (6) 'солдат': «*Жовнером* служив я єму три літа І ходив в бої аж на край гдєсь світа» [1, 379]. «Хрань Боже, не взяв би рушницї до руки, А піти в *жовнери* – то волів би букі» [1, 400]. «А коли в поділ шли бранкі-дівчата, Рад стріляти і колоти, В думці: *жовнер* – світа пан» [1, 498]. «Гайже, хлопці, на два боці, Гей *жовнери*, рівно в р'яд, Протів себе на три крокі – То змолотників є лад» [1, 549]. «Той ся б'є, бо мусит. Такий то тиж *жовнер*, З страху омліває, держи ж го за ковнер, Би не втік где в корчи, в ліс або в окопи» [1, 415]. «Ту дождж ліє ся за ковнер, До ниточкїсь мокрий скрізь, То нічо, терпи, бось *жовнер*, Колись грибом, в кошіль лізь» [1, 503]. ЕСУМ фіксує *жовнір* як істор, діал., що походить з пол. *żołnierz* від свн. *soldenaere* 'найманий солдат' [3, II, 202; 7, II, 61; 10, 665]. Б.Д. Грінченко подає форму *жовнір* 'солдат', приклад з праці «Матеріали и изслѣдованія, собранные д. чл. П.П. Чубинскимъ» [5, I, 488]. СУМ: *жовнір* як істор. 'солдат польської армії', діал. 'солдат', приклад з М. Коцюбинського [6, II, 539]. **Зух** (2) 'молодець': «Голова ми побіліла, Ніг ослабла і рук сила, Ніхто ми не скаже: “*Зух!*”» [1, 318]. «Добре, хлопці, *зухи* з вас!» [1, 318]. Запозичено з пол. *zuch* 'молодець', що вважається

результатом скорочення прикм. *zuchwały* ‘зухвалий’. Пол. *zuchwały* є результатом видозміни давнішого *zupwały* ‘такий, що втратив віру, надію’, пов’язаного з дієсловом **zupwać*, яке розкладається на префікс *z-* і дієслово **upwać*, що зводиться до псл. **uprvati* ‘мати певну віру, надію’ [3, II, 283; 10, 657]. Б.Д. Грінченко подає *зух* ‘молодець’, приклад з праці «Народныя пѣсни галицкой и угорской Руси, собранныя Я.О. Головацкимъ» [5, II, 189]. ЕСУМ трактує як загальноновживане [3, II, 283]. СУМ: *зух* ‘завзята людина; молодець, хват’ як фам., ‘пройда’, приклад з М. Старицького [6, III, 735]. **Локайчук** (1) ‘лакей’: «Врешті, же ся з гостьми *локайчук* заходить, Лапівка дорічна другу плату родит» [1, 411]. З пол. *lokaj* ‘лакей’ < нім. *Lakái* [3, III, 346]. ЕСУМ *льокай* ‘тс.’ як заст. [3, III, 346]. Б.Д. Грінченко: *льокай* ‘тс.’, цитата з П.П.Чубинського [5, II, 384]. СУМ: *льокай* ‘тс.’ теж як заст., приклад з М. Коцюбинського [3, IV, 73]. **Ошуканец** (1): «Рабівник, п’янюга, *ошуканец* світа, Сиріт покривдитель, ворог сестрі, брату» [1, 408]. Пол. *oszukać* ‘обманути’ є похідним від *szukać* ‘шукати’, і, можливо, є калькою нвн. *versuchen* ‘випробувати, спокушати’, утвореного від *suchen* ‘шукати’ [7, III, 180; 10, 557]. Б.Д. Грінченко: *ошуканець* ‘обманщик’ без ілюстрації [5, III, 84]. СУМ ‘тс.’ як загальноновживане, приклад з І. Франка [6, V, 835]. **Рабівник** (1) ‘грабіжник’: «*Рабівник*, п’янюга, ошуканец світа, Сиріт покривдитель, ворог сестрі, брату» [1, 408]. Пол. *rabować* з двн. *roub* ‘грабіж’ на українському ґрунті зблизилося з успадкованим здавна ‘грабувати’ [7, III, 426; 3, V, 10]. Б.Д. Грінченко подає *рабівник* ‘грабіжник’ без ілюстрації [5, IV, 1]. ЕСУМ, СУМ (приклад з В. Стефаника) як діал. [3, V, 10; 6, VIII, 425]. **Цирулик** (1) ‘лікар’: «*Цирулик* в місточку, дохтор то великій! Знає банькі класти, знає всякі лікі» [1, 412]. З пол. *cyrulik* ‘фельдшер; перукар’, що походить з лат. *chirurgicus* ‘хірург’. В укр. мові поширилася форма видозмінена суф. -ник – *цирульник* ‘лікар; перукар’ [7, IV, 307; 3, VI, 253]. Б.Д. Грінченко не подає. СУМ: *цирулик* як заст., діал., приклади з О. Кобилянської, Л. Мартовича, І. Франка [6, XI, 218].

Їжа, одяг, прикраси: зупа (1) (суп): «Та й вино пив міст горівкі, Щодень м’ясо, *зупу* їв, Та й любив все краси дівкі, Та й цигара си куриив» [1, 501]. Пол. *zupa* з франц. *soupe* ‘суп’ [3, V, 476]. Б.Д. Грінченко не фіксує. СУМ як діал. ‘юшка’ приклад з І. Франка [6, III, 730]. **Ковнер** (1) ‘смужка в одязі коло шиї’: «Ту дождж ліє ся за *ковнер*, До ниточкись мокрий скрізь, То нічо, терпи, бось жовнер, Колись грибом, в кошіль лізь» [1, 503]. Запозичення з пол. *kolnierz* ‘комір’, яке походить з свн. *kolner* ‘комір, хомут’ < франц. *collier* ‘частина обладунку, яка закриває шию; ошийник; хомут’ < *collāre* ‘комір; оздоба на шию’ [3, II, 538; 7, II, 271; 10, 247]. Б.Д. Грінченко подає форми *комір*, *ковмір*, *ковнір*, до останньої приклад з П.П. Чубинського [5, II, 262]. У

літературній українській мові поширена назва *комір*, лексема *ковнер* як діал. [3, II, 538]. СУМ: *ковнір* як розм., рідк., те саме, що 'комір', приклад з Н. Кобринської [6, IV, 205]. **Пантофлі** (1) 'домашні туфлі': «Дідичка бінду, *пантофлі* скідає – Добре дуріти, коли приступає» [1, 397]. З пол. *pantofle* 'туфлі' з франц. *panoufle* [3, IV, 279; 10, 394]. Б.Д. Грінченко подає варіанти *пантофель*, *пантохвель*, *пантохля* 'туфля' [5, III, 93]. ЕСУМ, СУМ 'м'які кімнатні туфлі, звичайно без закаблуків' як загальноновживане, СУМ приклад з Г. Ходкевича, А. Кримського [3, IV, 279; 6, VI, 51]. **Пацьоркі** (5) 'намісто': «Коби чуд зробив, листочки, З вас *пацьоркі* ряби, Ціла грудь ся верх сорочкі Вами покрила би» [1, 565]. «Чи не лучше вам, листочки, Бисьте ся в коралі Позмінляли, та в хусточки, Та в *пацьоркі* і так далій» [1, 566]. «Там *пацьоркі* то й волочки, Та й позлітка, пояси, Застіжочки, черевичкі, На всі пори і часи» [1, 452]. «Застіжки і застіжочки, *Пацьоркі*, цяточкі І пірця, ах, прекрасенькі, Лискучи, рябенькі» [1, 481]. «Капелюх бим в застіжочки, В *пацьоркі*, цяточкі Украсила, устроїла, Все тобі зробила» [1, 482]. З пол. *pacioriki* 'чотки, намісто' є формою множини від *paciorek* 'молитва, намістинка' (намістинками на чотках відраховується кількість прочитаних молитов). Пол. *paciorek* є демінутивом від *pacierz* 'молитва', яке зводиться до лат. *pater* 'батько, отець' (першого слова молитви *Pater noster*) [2, 100-102; 3, IV, 322.]. Б.Д. Грінченко *пацьор* одн. 'намістина', *пацьорки* мн. 'намісто', приклад з досліджень «О народной одеждѣ и убранствѣ Русиновѣ или Рускихъ въ Галичинѣ и сѣверо-восточной Венгріи» Я.О. Головацького та «Матеріали и изслѣдованія, собранные д. чл. П.П. Чубинскимъ» [5, III, 103]. ЕСУМ, СУМ як діал. [3, VI, 322; 6, VI, 103]. СУМ *пацьорки* тільки мн. 'намісто', 'мотузки, нитки, шнурки, пасма і т. ін.', приклад з П. Мирного, 'обірвані кінці, частини тканини' [6, VI, 103]. Л.Е. Венглінський до цієї лексеми подає власний коментар: «Чим коралі є (а радше були) для багатих жінок і дівчат, тим для бідніших слугує скляне намісто найрізноманітнішого кольору й розміру, часто нанизане впереміж зі срібними монетами. Намисто покриває шию аж до половини грудей. У нинішні важкі часи воно, власне, замінило звичай носити дорогі коралі, які стали рідкістю на Галицькій Русі. На Мазурах їх можна побачити частіше, а на Повіслі носять бурштинове намісто – пам'ятки плотогонів до Гданська. Дівчата над середнім Прутом і нижнім Черемошем роблять собі з бісеру різноманітні стрічки на шию і на голову, виготовляють також чоловічі шапки з павичевими перами (на Буковині), а для танцюристів – стрічки на капелюхи» [1, 481].

Праця, господарство: котара (1) 'балдахін': «Денниця облонь кресала, А зоренька на ніч слала, Золотом уткана хмара, То була моя *котара*» [1 385]. Пол. *kotara* 'фіранка, порт'єра' 'балдахін, намет', вважається

запозиченням з татарської мови [10, 262; 17, III, 9-10]. Б.Д. Грінченко *котара* ‘шалаш’ («Псалтирь або книга хвали Божої. Переспів український Павла Ратая») П. Куліша [5, II, 292]. ЕСУМ як діал. [3, V, 122]. СУМ – відсутнє. **Креденс** (1) ‘служба в їдальні’: «Хлопчину з обори до *креденсу* взяли, В дворі приучив ся, а вже був не сталий, Втік – панам чужим вже в покоях служити, Ліпша ж бо то служба, ніж тарілці мити» [1, 411]. Запозичення з пол. *kredens* ‘шафа для посуду; служба в їдальні’, через свн. *crēdenz* ‘шафа для столових приборів’ запозичене в XV ст. з італійської або латинської мови, іт. *credenza* ‘віра, довір’я; куштування напоїв, їжі; сервант, буфет’, слат. *credentia* ‘тс.’ походять від лат. *crēdo* ‘вірю, довіряю; позичаю’ [10, 265; 17, III, 82; 3, III, 81]. Б.Д. Грінченко подає форму *креденець* ‘шафа для посуду’, посилення на російсько-український словник М. Левченка [5, II, 302]. ЕСУМ як діалектизм та запозичення в українську мову у XVIII ст. [3, III, 81]. СУМ *креденс* як заст. ‘буфет для посуду’ [3, IV, 331]. Значення ‘служба в їдальні’ в українській мові відсутнє. **Менажа** (1) ‘власне господарство’: «Том не дивно ж з охотою В регіменті жем служив, Ленік мав, *менажу* свою, Та й в великім світі жив» [1, 500]. Запозичення з пол. (заст.) *menaż* (a) ‘їдальня; військове казино; власне господарство; ощадливість’, що виводиться від франц. *ménage* ‘домашнє господарство; начиння; страва’ [3, III, 435]. Б.Д. Грінченко, СУМ – відсутнє. **Ленік** (1) ‘земельне володіння’: «Том не дивно ж з охотою В регіменті жем служив, *Ленік* мав, менажу свою, Та й в великім світі жив» [1, 500]. Пол. *lenno* ‘заст. земельне володіння, яке надавалося васалу за умови несення ним військової служби’ запозичено з нвн. *leichen* ‘позичати, віддавати в найми’ [10, 295; 7, II, 481; 3, III, 221]. Б.Д. Грінченко не фіксує. ЕСУМ – застаріле [3, III, 221]. **Пльон** (1) ‘врожай’: «Тіште, радуйтеся, мої діточкі, В п’єцу печут ся вже бохоночки. Дай Боже, спожити, як нам дав’єсь зжати, І *пльону* нового з старим ся дождати» [1, 314]. Пол. *plon* ‘врожай’ < псл. **pelnъ* ‘неволя, полон, здобич, врожай’ [3, IV, 499; 10, 418]. Б.Д. Грінченко, СУМ – відсутнє. **Талір** (1) ‘тарілка’: «Там *таліри* і шипочки, Порції, мискі і мисочки, І поливани горнета, І всіляческі дроб’єта» [1, 459]. Пол. *talerz* ‘тс.’ < нім. *talier* ‘тс.’ [7, IV, 24; 10, 564; 8, II, 229]. Б.Д. Грінченко подає форми *талір*, *талірка*, приклади з праці «Этнографические материалы, собранные въ Черниговской и сосѣднихъ съ ней губерніяхъ» Б.Д. Грінченка та словника К.В. Шейковскаго [5, IV, 245]. В українській літературній мові поширена форма з метатезою приголосних, форма *талір* – діалектизм [3, V, 523]. СУМ як заст. у значенні ‘тарілка’ з посиленням на Словник Б.Д. Грінченка [3, X, 27]. **Цебер** (1) ‘велике відро’: «А позавтрі дождж вже гей з *цебра* би ліє» [1, 405]. Пол. *ceber* є змазурованою формою, що

походить з псл. **събрьъ* 'відро' [3, VI, 234; 7, IV, 294; 10, 56; 17, I, 55]. Б.Д. Грінченко *цебер* 'тс.', приклад з Т. Шевченка, праць М. Номиса та А. Метлинського [5, IV, 426]. ЕСУМ, СУМ як загальноновживане [3, VI, 234; 6, XI, 141]. СУМ приклад фразеологічного звороту як (мов, немов і т. ін.) з *цебра* [лити, политися] з Лесі Українки [6, XI, 141].

Назви приміщень, місцевості: пляц (3) 'площа': «Всяка потріб, всякій ряд, На *пляцу* свій має склад» [1, 450]. «Где вокруг моріг зелений, Там *пляц* чисто заметений І удоптаний, гей тік» [1, 478]. «Бо і дівкі, молодята Посходились, як то в свята. Стройно стают на *пляцу*, Ждают всі, аж ім скрипочкі І цимбали, супілочкі Не заграют до даньцу» [1, 479]. Пол. *plac* 'площа' < нім *Platz* 'місце, площа' [7, III, 276; 3, IV, 433]. Б.Д. Грінченко подає *пляц* 1) площа, приклад з А. Свидницького, 2) садиба, 3) селянський наділ, 4) місце для поєдинку [5, III, 199]. ЕСУМ: *плац* 'площа' як загал., *пляц* як діал. [3, IV, 433]. СУМ: *плац* 'площа для військових парадів і стройових запяць', діал. 'майдан', приклад з М. Вовчка, І. Франка [6, VI, 571]. **Шпіхлір (спіхлір)** (5) 'комора, склад': «Тік, *шпіхлір* і під, комори, Та стайні, хліви, обори Повнісенькі, кождий кут, Дарів божих повні сут» [1, 509]. «*Шпіхлірів* нема в громаді, Бо горівці люди раді!» [1, 428]. «В обійстю і на оборі Гамор, праця і жите, З *шпіхліра* і що в коморі Заберась, що в них є» [1, 513]. «В *шпіхлірі*, в саду та в поли, В огороді, на току; На поді та скрізь в стодоли, То в коморі, в курнику» [1, 540]. «Пуста стодола і тік, і комора, І під, *спіхлір*, а худа обора» [1, 475]. Пол. *spichlerz* запозичено з свн. *spicher* 'комора, склад' [3, VI, 463]. Б.Д. Грінченко *шпіхлір* 'тс.', приклад з П.П. Чубинського [5, IV, 510]. СУМ (приклади з І. Франка, М. Коцюбинського), ЕСУМ *шпіхлір* як діал. [6, XI, 523; 3, VI, 463]. **Шопа** (1) 'хлів': «Гуменца там, ні обірки, Ані стайні, *шопа*, шури, Ані плуга, ані фіркі, Лиш смітя і мерви гури» [1, 434]. Пол. *szopa* 'сарай; навіс; рід лялькового театру' походить з свн. *schopi* 'навіз для возів; сіни' [10, 551; 7, IV, 466; 3, VI, 453]. Б.Д. Грінченко *шопа* 'навіс, сарай з двома або трьома стінками для возів господарських знарядь', приклад з П.П. Чубинського [5, IV, 508]. ЕСУМ подає як загальноновживане [3, VI, 453]. СУМ *шопа* як діал. 'покрівля, накриття на опорах для захисту чого-небудь від сонця, дощу і т. ін.', приклад з І. Франка, 'повітка', 'сарай' [6, XI, 509]. **Шура** (1) 'повітка': «Гуменца там, ні обірки, Ані стайні, *шопа*, *шури*, Ані плуга, ані фіркі, Лиш смітя і мерви гури» [1, 434]. Пол. *szura* запозичено з свн. *schur(e)* 'комора, хлів, повітка'. У т.зв. Варшавському словнику подано зі значенням 'шопа' як діалектизм [16, VI, 703]. В. Дорошевський не фіксує. В українській мові віднесено до діалектної лексики [3, VI, 491]. Б.Д. Грінченко *шура* 'сарай, навіс', приклад з А. Свидницького [5, IV, 519]. СУМ: посилення на

Словник Б.Д. Грінченка [6, XI, 565].

Людина і суспільство: **Баталья** (1) ‘бій, битва’: «Хот в *баталї* ся бувало і смерть брала соткі душ, Бомб і кульок страх літало, Змести мя – все ані руш!» [1, 504]. Пол. *batalia* походить з франц. *bataille* < *battualia* ‘вид фехтування’, пов’язаного з *battuere* ‘бити’ [3, I, 150]. Б.Д. Грінченко: *баталія* ‘бій, битва’, приклади з М. Котляревського, П.П. Чубинського [5, I, 32]. ЕСУМ: *баталія* як загальноновживане [3, I, 150]. СУМ *баталья* ‘битва’ як заст., приклад з М. Вовчка, *баталія* ‘сварка, бійка’ як ірон., приклад з П. Мирного [6, I, 136]. **Гандель** (1) ‘торгівля’: «То хто *гандель* хлібом має, І лани хто обсіває, Для тих полза і утіха» [1, 402]. З пол. *handel* ‘торгівля’, що запозичено з нвн. *Hándel* ‘тс.’ [17, I, 400; 3, I, 494]. Б.Д. Грінченко *гандель*, *гендель* ‘торгівля’ [5, I, 279]. В українській мові форма *гандель* – діалектизм, *гендель* – загальноновживане [3, I, 494]. **Дефіляда** (1) ‘військовий парад’: «За параду, машкараду. Як пізнав я вахпаради, Егзекуції, їх виніт...І з музиков *дефіляди*» [1, 497]. З пол. *defilada* ‘військовий парад’ *defilade* [12]. Б.Д. Грінченко, ЕСУМ, СУМ – відсутнє. **Муштра** (1) ‘метод військового навчання, що ґрунтується на механічній дисципліні’: Ні знав *муштри*, що з нас людей Робит... от! Лиш знає Біг [1, 507]. Пол. *musztra* ‘тс.’ < нім. *Múster* ‘зразок, приклад; військовий огляд’ < *mostra* ‘показ, взірець’ [7, III, 21; 10, 349; 3, III, 545]. Б.Д. Грінченко *муштра* ‘військове навчання’, приклади з Т. Шевченка, І. Нечуя-Левицького [5, II, 457]. ЕСУМ, СУМ як загальноновживане [3, III, 545; 3, IV, 835]. **Ошука** (1) ‘обман’: «Якже ж то, сестро, за таку *ошуку* В его нещастю подати му руку?» [1, 379]. Див. *ошуканец*. Б. Грінченко фіксує *ошукати* [5, III, 84]. СУМ як діал., приклади з І. Франка, Л. Мартовича [6, V, 838]. **Розказ** (1) ‘наказ’: «За Маланкі, ой, *розказом* То парами, то всі разом: Поданьцюєм по снігу, З циганом же, ой, жидиско, Поклоніт ся газдам ниско, Та дадут нам на коляду» [1, 469]. Пол. *rozkaz* ‘наказ’ пов’язане з дієсловом ‘наказати’, похідним від *kazać* ‘казати’ [3, V, 109]. Б.Д. Грінченко не фіксує. СУМ *рбказ* ‘наказ’ як заст., приклад з М. Вовчка, О. Кобилянської, І. Франка [6, VIII, 688]. **Спацір** (1) ‘прогулянка’: «Що неділя *спацір*, та й жите гуляще, Як ся постаріє – ані в кут, ні в двери!» [1, 410]. З пол. *spacer* ‘прогулянка’, *spacerować* ‘прогулюватися’, що походить з нім. *spazieren* ‘тс.’ [10, 508; 3, V, 367]. Б.Д. Грінченко подає форми *спацір*, *спацера* ‘прогулянка’, приклади з П.П. Чубинського [5, IV, 173]. СУМ кваліфікує *спацір* як діал., приклад з Л. Мартовича [6, IX, 494].

Окрему групу запозичень становлять лексеми, виділені на основі формального критерію згідно з поділом лексем на частини мови. Фіксуємо лише по одному прикладу з прикметникової та дієслівної лексики:

Смуклий (вісмуклий) (2) 'стрункий': «Дівчино, красо села цілого, В кого ж дивила ти ся? Ах, в кого? Чи приглядалась дитем ялині, Що така смукла, яко ти нині?» [1, 376]. «Молойче, любий сердцу мойому, Та подобніській соньцу ясному, Не приглядала я ся ялині, Що так вісмукла, яко ти нині» [1, 376]. Форма пол. *wysmukły* синонімічна *smukły*. Пол. *smukły* 'стрункий' зіставляється з дієсловом *smukać się* 'вислизати; вириватися; вибігати; гладити; причипурюватися' (SJPD як заст. [12]), пов'язаним чергуванням голосних із *smukać* 'тікати; діал. повзти, волочитися' [10, 504; 3, V, 331]. В українській мові – діалектизм [3, V, 331]. Б.Д. Грінченко, СУМ не фіксують. **Коштувати** (1) 'мати певну ціну': «Най ручная молотьба Всі ціпарні завстидає, Що ся з світа гдєсь стягає Та коштуют гроший сила, А така річ нам не мила, Покажім, же ліпше б'є, Та що не з желіза є» [1, 551]. Пол. *kosztować* 'тс.' з снв. *kosten* 'тс.; бути вартим' [7, II, 361; 17, II, 545; 3, III, 70]. Б. Грінченко подає *коштувати* 1) 'мати певну ціну', приклад з М. Котляревського, 2) 'куштувати' [5, II, 297]. В українській літературній мові загальноживане [3, III, 70; 6, IV, 318].

Для Л.Е. Венглінського характерним є живання особових показників у 1-й і 2-й особах однини й множини минулого часу — рухомих закінчень. В аналізованих творах фіксуємо лише один приклад: «Молойче, любий сердцу мойому, Та подобніській соньцу ясному, Не приглядала я ся ялині, Що так вісмукла, яко ти нині» [1, 376].

На запозичення займенників вказує початкове **је**: «А за дари з Єго рукі Най ся вдячності рвут звуки» [1, 290]; «Той дар поживайте, Богу поклон дайте За Єго добрітку На тим малим світку» [1, 312]; «Красна діво ти з Подоля, Сердце мені дай, Твоє сердце, Єго воля, Сотворит ми рай» [1, 338]; «Тому ж то, же вже не дбаю, Я у тебе не буваю, Бо тя, любко, вже не хочу, Села, громади – Єго то справа, Ін наш начальник, наш сторож права» [1, 456], а також використання енклітичних форм особових і присвійних займенників: «Премудрость вічна, що світ зробила, Бога закони, ідвічни права І той лад в світі, за що Му слава!» [1, 474]. «Братчик, що го в поли много, Зве сестрицьов небудь-кого» [1, 369].

Запозичення серед сполучників: **Же** 'що': «Чого хочеш, Же регочеш Ся так все до мене Солоденько, А серденько Такі все студене» [1, 340]. «Відай гдєсь сумує, журит ся біденька, Же не верну більше там, где ей хатенька» [1, 341]. «Жем 'що': Одна каже, жем дурний, Бісноватий, Боже крий! Друга каже, жем голяк, Голий – в боку то коляк» [1, 325]. «Жеби 'щоб': Що з сопруги, як не справ'ю, Жеби з неї було що, Бо, ах, сумно, сли нічо...» [1, 321].

Як запозичення з польської мови автор уживає частку: **хиба** 'мабуть': «З ідкі, Біг хиба то знає, Таку силу краси дала, Же нас всіх очаровала. Кому ся

дістану? Бог *хиба* то знає, Що своїм дітонькам долю розділяє» [1, 374]. «Але ж бо в зимі за тоє Мате, що треба, своє. І аж до нового хліба Не найде ся в нічим *хиба*» [1, 315].

Виділяємо польський прикметник: **ку** (до): «Запав місяченько. Я ще в дорозі, А ту тоска рве мя *ку* мосей небозі» [1, 341].

Полонізми на синтаксичному рівні зустрічаються часто, проте це переважно порядок слів, що за нормами польської мови визначає для прикметника постпозицію відносно значуваного іменника, тоді як для української мови більш звична препозиція, наприклад: «Забрени ми, як за давних Щасной доли милих літ, О тих **богатирах славних**, Що їх весь боявся світ» [1, 288]. «**Шмат** то краю **невеличкій**, Многи в ним же струї, річки. Скрізь зарінкі, мало риби, Берегами їх – садиби» [1, 304].

Під час аналізу польської запозиченої лексики в українських творах Л.Е. Венгліньського відразу виникає кілька питань методологічного характеру, перш за все, це стосується сфери вживання лексичних одиниць та часових обмежень щодо лексики XIX ст. Дані словників лише частково допомагають вирішити зазначену проблему, напр., Словник Б.Д. Грінченка здебільшого не орієнтує щодо сфери вживання того чи іншого слова, щодо приналежності його до літературної мови чи діалектів, хоч, правда, останнє часто можна встановити з позначення джерела ілюстрації, традиційно враховується сам факт фіксації в цьому словнику, що повинно свідчити про приналежність до активного словникового запасу XIX ст., саме тому важливе значення має контекст усєї мовотворчості автора з врахуванням особливостей функціонування слова у творах письменників цього ж періоду або регіону. Б.Д. Грінченко засвідчує такі лексеми: *гендель, зух, ковнір, котара, коштувати, ошуканець, пантофлі, пацьорки, плята, пляц, рабівник, рапа, талір, цебер, цибуля, шопа, шура*, інші фонетично-морфологічні варіанти: *блават, жовнір, льокай, креденець, шпїхлір, спацір*. Відсутні у словнику: *дефіляда, зупа, менажа, ленік, пльон, розказ, смуклий, цирулик*. Однак, СУМ подає деякі лексеми, ілюструючи прикладами з творів письменників: *зупа* – І. Франко, *розказ* – М. Вовчок, О. Кобилянська, І. Франко, *цирулик* – О. Кобилянська, Л. Мартович, І. Франко, що свідчить про вживання в літературній мові. Використовуючи дані СУМ, ми також встановили, що лексеми: *баталія, блевітки, зух, ковнєр, локайчук, ошука, ошуканець, пантофлі, пацьорки, пляц, рабівник, спацір, цебер, шпїхлір* вживаються у творах (переважно західноукраїнських) письменників XIX ст.

Щодо функціонування на сучасному етапі розвитку української літературної мови, то полонізми можна поділити на: а) полонізми, що перебувають за межами української літературної мови. До них належать ті, що

вийшли з ужитку, наприклад: істор. *жовнер*, заст. *баталія* 'битва', *креденс*, *ленік*, *цирулик*, *розказ*, рідк. *ковнер*; б) полонізми, що перебувають на периферії літературної мови. Це запозичення, які залишилися діалектними, розмовними одиницями: *гандель*, *жовнер*, *зупа*, *ковнер*, *котара*, *креденс*, *ошука*, *пацьорки*, *пляц*, *рабівник*, *смуклий*, *спацир*, *талір*, *шпїхлїр*, *шура*; в) полонізми, що ввійшли в систему української літературної мови і належать до загальноновживаної лексики: *баталія* у значенні 'бійка', *зух*, *коштувати*, *муштра*, *ошуканець*, *пантофлі*, *цебер*, *цибуля*, *шопа*; в) полонізми, які відсутні в українській літературній мові: *дефіляда*, *менажа*, *пльон*.

Варто зазначити про відсутність однаковості щодо маркування запозичених лексем. Деякі лексеми в ЕСУМ та СУМ мають різні кваліфікатори: СУМ: *шопа* як діал., ЕСУМ – загальноновживане, ЕСУМ: *баталія* як загальноновживане, СУМ як застаріле. *Зух* – ЕСУМ як загальноновживане, СУМ подає з маркуванням фамільярне.

Етимологічний аналіз міжслов'янських запозичень завжди викликає дискусійні моменти, позаяк потрібно враховувати можливість переймання з прамови, а також можливість паралельного утворення слова з тих же морфем і значенням у кількох мовах. Безпосередньо до полонізмів, які виводяться з праслов'янської мови, належать: *зух*, *пльон*, *розказ*, *смуклий*, *цебер*. Припускаємо, що серед полонізмів переважають ті лексеми, в яких польська мова виступала як посередник запозичень з німецької мови: *блевїтки*, *гандель*, *жовнер*, *ковнер*, *коштувати*, *креденс*, *ленік*, *муштра*, *ошука*, *ошуканець*, *пляц*, *рабівник*, *спацир*, *талір*, *цибуля*, *шпїхлїр*, *шопа*, *шура*; як посередник запозичень з французької мови: *баталія*, *зупа*, *менажа*. Через польське посередництво з татарської мови запозичена лексема *котара*. Лексема *пацьоркі* через польську мову виводиться з латинської мови.

Щодо частотності використання, то лексеми *жовнер* вжито 6 разів, *пацьоркі* – 5, *шпїхлїр* (*спїхлїр*) – 5, *цибуля* (*цебуля*) – 3, *пляц* – 3, *зух* – 2, *смуклий* (*вісмуклий*) – 2, інші полонізми використовуються тільки один раз.

Найменша кількість запозичень із польської мови характерна для першої частини мовного універсуму «Всесвіт», (це підтверджує у своєму дослідженні В.В. Піддубна під час аналізу полонізмів в українській літературній мові [4, 18], обґрунтовуючи незмінністю навколишнього середовища, а отже й меншою необхідністю появи нових найменувань). Найбільша кількість полонізмів представлена в частині «Людина», а саме серед назв осіб, а також у частині «Людина та суспільство».

Полонізми на позначення назв осіб Л.Е. Венглінський використовує часто як засоби поетичної експресії, переважно для надання іронічного забарвлення: **жовнер**: «Той ся б'є, бо мусит. Такий то тиж *жовнер*, З страху

омліває, держи ж го за ковнер, Би не втік где в корчи, в ліс або в окопи» [1, 415]. **Цирулик**: «*Цирулик* в місточку, дохтор то великий! Знає банькі класти, знає всякі лікі» [1, 412]. Для змалювання хитрого, підступного прислужника у поезії «Колись не пиріг, не пирожи ся», який усіма доступними методами намагається вибитися в пани, використовує полонізм **локай**, до якого додає суф. –ук, якби підкреслюючи його малозначимість – **локайчук**.

Для відображення ліричного настрою використано лексеми: **блевіткі**: «Мої бриндушкі, мої ви *блевіткі!* Сізенькіі цвіткі!» [1, 312]. **Котара**: «Денниця облонь кресала, А зоренька на ніч слала, Золотом уткана хмара, То була моя *котара*» [1, 385]. **Смуклий** (вісмуклий) ‘стрункий’: «Дівчино, красо села цілого, В кого ж дивила ти ся? Ах, в кого? Чи приглядалась дитем ялині, Що така *смукла*, яко ти нині?» [1, 376].

Деякі запозичення автор використовує для змалювання місцевого колориту, напр., лексему **пацьоркі**, до якої подає власний коментар, використовуючи синонімічну назву – *намисто*.

Політичні та соціально-історичні події XIX ст. зумовлювали актуальність військової тематики та термінології. Військова служба цивільного населення передбачала тісний зв'язок військової професії з повсякденним життям, у цій ситуації військова лексика зі спеціальної термінології і обмеженої сфери вживання входить до повсякденного використання: *баталія*, *муштра*. Оригінальність військової лексики у творах проявляється переважно в поетичній реалізації мотиву складної долі, загибелі: «Хот в *баталї* ся бувало І смерть брала соткі душ, Бомб і кульок страх літало, Змести мя – все ані руш!» [1, 504]. «Ні знав *муштри*, що з нас людей Робит... от! Лиш знає Біг» [1, 507]. «Хрань Боже, не взяв би рушницї до руки, А піти в *жовнери* – то волів би букі» [1, 400]. «Ту дождж ліє ся за ковнер, До ниточки'сь мокрий скрізь, То нічо, терпи, бось *жовнер*, Колись грибом, в кошіль лізь» [1, 503].

Частина лексем використана без стилістичного забарвлення, що, зрештою, зумовлено тематикою творів збірки «Звуки од наших сел і нив» – своєрідної віршованої енциклопедії сільськогосподарських робіт, виконуваних галицькими селянами, напр., назви сільськогосподарських будівель: *шніхлір*, *шона*, *шура*, назви господарств: *менажа*, *ленік*. Найважливішим для селянина є гарний врожай: «Дай Боже, спожити, як нам дав'єсь зжати, І *пльону* нового з старим ся дождати» [1, 314], який безпосередньо залежить від погоди: «Скоро *плюта* нам грозит – Нараз пусткі на рілі» [1, 518].

Запозичена лексика представлена різними частинами мови: як самостійними, так і службовими. У дослідженні виявлено 30 іменників, 1 прикметник, 1 дієслово, 6 займенників, 4 сполучників, 1 прийменник, 3 частки.

Отже, на нашу думку, на використання поетом запозичень впливало кілька чинників. До зовнішніх (об'єктивних) факторів ми відносимо історію частини земель України, на яких проживало чимало етнічних поляків, мова яких під час спілкування з етнічними українцями сприяла появі полонізмів у мовленні останніх, тісні політичні та господарські контакти, перебування протягом тривалого часу у складі однієї держави, сам характер українсько-польських мовних контактів. До внутрішніх (суб'єктивних) факторів відносимо родинні чинники, освіту поета, культурне оточення, а також тривале проживання на території Польщі.

Значна кількість зафіксованих полонізмів пов'язується з західноукраїнським мововжитком, про що свідчать спеціальні позначки, семантичні пояснення у словниках та приклади використання у творах письменників. Однак, це свідчить про активне літературне використання та загальнозживаність переважної більшості зафіксованих лексем у сучасний для письменника час.

На сучасному етапі розвитку української літературної мови частина запозичень належить до загальнозживаної літературної лексики, хоча деякі з них і надалі вважаються регіональними або взагалі вийшли з ужитку.

Закиди про надмірну полонізацію текстів, на нашу думку, є необґрунтованими, можливо, цьому сприяло видання текстів латинкою, коли візуально слова зі спільного праслов'янського фонду сприймаються як полонізми. Саме тому, надзвичайно цінним є видання Р.П. Радішевським україномовних текстів поета кириличним алфавітом, що допоможе оцінити і дослідити мовотворчість митця. На окреме вивчення заслугоує вплив польської фонетики на мову творів, а також відкритим залишається питання національної та мовної ідентифікації, цінності і відношення польської та української мов у мовотворчості автора, відповідь на це питання можлива лише після дослідження усього літературного доробку Л.Е. Венглінського.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Венглінський Л.* Твори: у 2-х томах. Т. 1: Вибрані поезії українською мовою / Лев Венглінський. – К.: Університет «Україна», 2011. – 800 с.;
2. *Дзендзелівський Й.О.* Українсько-західнослов'янські лексичні паралелі / Й.О. Дзендзелівський. – К.: Наукова думка, 1969. – 209 с.;
3. *Етимологічний словник української мови: В семи томах / Редкол.: О.С. Мельничук та ін.* – К.: Наукова думка, 1982-2012. – Т. I-VI;
4. *Піддубна В.В.* Полонізми в українській лексикографії 20 – 40-х рр. XX ст. - Аавтореф. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «українська мова» / В.В. Піддубна. – Харків, 2009. – 24 с.;
5. *Словарь української мови / Упор. з дод. влас. матеріалу Б. Грінченко :* в 4-х т. — К. : Вид-во Академії наук Української РСР, 1958;
6. *Словник української мови.* – К.: Наукова думка, 1970-1980. – Т. I-XI;

7. *Черных П.Я.* Историко-этимологический словарь современного русского языка : в 2 т. / П.Я. Черных. – М.: Рус. Язык, 1999; 8. *Фасмер М.* Этимологический словарь русского языка: Пер. с нем. / М. Фасмер. – М.: Прогресс, 1986-1987. – Т. I-IV; 9. *Boleski A.* Słownik Juliusza Słowackiego (1825–1849) / A. Boleski. – Łódź, 1956. – 246 s.; 10. *Brückner A.* Słownik etymologiczny języka polskiego / A. Brückner. – Warszawa: Wiedza Powszechna, 1970. – 805 s.; 11. *Doroszewski W.* Język Teodora Tomasza Jeża (Zygmunta Miłkowskiego) / W. Doroszewski. – Warszawa, 1949. – 417 s.; 12. *Doroszewski W.* Słownik języka polskiego / Pod red. W. Doroszewskiego. – Warszawa: PWN, 2000. – Przedruk elektroniczny; 13. *Hallig R., Wartburg W.* Begriffssystem als Grundlage für Lexigraphie / R. Hallig, W. Wartburg. – Berlin, 1963; 14. *Jurkowski M.* Ukrainizmy w języku Juliusza Słowackiego / M. Jurkowski // Z dziejów stosunków literackich polsko-ukraińskich. – Wrocław: PAN, 1974. – S. 105–135; 15. *Kartowicz J., Kryński A., Niedźwiedzki W.* Słownik języka polskiego. – Warszawa, 1900-1927. – Т. I-VIII; 16. *Ostapczuk O.* Polszczyzna w warunkach dwujęzyczności: język polski w dorobku literackim Tymka Padury (połowa XIX w.) / O. Ostapczuk // Dawna i współczesna polszczyzna na kresach: Studia nad polszczyzną kresową. – Т. XI. / Pod red. J. Riegera. – Warszawa, 2004. – S. 297–321; 17. *Śląski F.* Słownik etymologiczny języka polskiego / F. Śląski. – Kraków: PWN, 1952–2000. – Т. I-VIII; 18. *Zaleski J.* Język Aleksandra Fredry / J. Zaleski. – Wrocław, Warszawa, Kraków: PAN, 1969. – 186 s.

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ НАЗВ ДЖЕРЕЛ:

- ЕСУМ** Етимологічний словник української мови: В семи томах / Редкол.: О.С. Мельничук та ін. – Київ: Наукова думка, 1982-2012. – Т. I-VI.
- СУМ** Словник української мови. – Київ: Наукова думка, 1970-1980. – Т. I-XI.
- SJPD** Doroszewski W. Słownik języka polskiego / Pod red. W. Doroszewskiego. – Warszawa: PWN, 2000. – Przedruk elektroniczny.

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ:

двн.	давньовірхньонімецький
діал.	діалектний
заст.	застарілий
ірон.	іронічне
іст.	історичне
іт.	італійський
лат.	латинський
лтс.	латиський
мн.	множина
нвн.	нововерхньонімецький
пол.	польський
прикм.	прикметник
псл.	праслов'янський
рідк.	рідковживане
свн.	середньовірхньонімецький

слат.	средньолатинський
тс.	те саме
фам.	фамільярне

Стеблина-Рудякова Л.М., Білик Н.Л. (Київ, Україна)
Витоки, здобутки і перспективи розвитку українсько-сербської та українсько-хорватської лексикографії

У статті висвітлюються основні досягнення і актуальні завдання перекладної лексикографічної практики в російському, українському, сербському і хорватському мовному дискурсі.

Ключові слова: українсько-сербська лексикографія, українсько-хорватська лексикографія.

В статье освещаются основные достижения и актуальные задания переводческой лексикографической практики в русском, украинском, сербском и хорватском языковом дискурсе.

Ключевые слова: украинско-сербская лексикография, украинско-хорватская лексикография.

The article highlights the main achievements and urgent task of translation lexicographic practice in Russian, Ukrainian, Serbian and Croatian linguistic discourse.

Key words: Ukrainian-Serbian lexicography, Ukrainian-Croatian lexicography.

Українсько-сербська та українсько-хорватська лексикографія виокремилася як гілка слов'янської перекладної двомовної лексикографії лише в першій декаді ХХІ століття внаслідок дії потужних соціолінгвістичних факторів – поділу колишньої сербохорватської або хорватськосербської літературної мови та підняття статусу української мови в рамках незалежної держави. Таке оформлення стало логічним продовженням попередніх етапів розвитку східнослов'янської, в першу чергу російської, лексикографії, здобутки якої тривалий час використовувалися при вивченні сербістики та хорватистики в Україні і були покладені в його основу.

За твердженням відомого російського сербіста В.П.Гудкова, «словники в більшості випадків є вірогідним відображенням літературномовної ситуації в певний період історії суспільства. В них втілюються і відображаються ... характерні риси і властивості літературної мови відповідного періоду, панівні уявлення про мовну норму та її варіювання» [3, 3]. У випадку словників перекладного типу в цьому контексті мова йде